

OPRACOWANIE PYTANIA

Młodość jako czas kształtowania własnej tożsamości. Omów zagadnienie na podstawie *Przedwiośnia* Stefana Żeromskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Stefan Żeromski, *Przedwiośnie*

EPOKA

Dwudziestolecie międzywojenne

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1

O co tak naprawdę pyta komisja

Zagadnienie dotyczy procesu dojrzewania: Cezary Baryka kształtuje swoją tożsamość, konfrontując kolejne idee z rzeczywistością. Trzeba pokazać młodość jako serię prób, fascynacji i rozczarowań, z których żadna nie daje bohaterowi gotowej odpowiedzi - powieść kończy się w momencie wyboru, nie po nim.

SŁOWA KLUCZE POLECENIA

młodość

Etap życia bez ustalonych przekonań, czas prób i błędów. Komisja oczekuje, że pokażesz go jako proces z przełomami, nie jako okres w metryce bohatera.

kształtowanie tożsamości

Powstawanie własnych wartości i poczucia przynależności w zderzeniu z ludźmi i ideami. W powieści każde środowisko (Baku, Nawłóć, Warszawa) proponuje Cezaremu inną tożsamość.

własna

Słowo klucz polecenia: pytanie, czy bohater myśli samodzielnie, czy powtarza ojca, Gajowca lub Lulka. Dobra odpowiedź pokazuje, co Cezary od kogo bierze i co odrzuca.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Wyrażną tezę rozstrzygającą, na czym polega kształtowanie tożsamości Cezarego i czy powieść kończy się jego dojrzałością.
- ✓ Trzy-cztery etapy z *Przedwiośnia* z nazwaną zmianą: bunt w Baku, zderzenie mitu szklanych domów z Polską, Nawłóć jako próba życia bez idei, Warszawa i wybór między Gajowcem a Lulkiem.
- ✓ Kontekst z innym młodym bohaterem szukającym tożsamości oraz wniosek o tym, czym jest dojrzałość według Żeromskiego.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Baku – bunt i tożsamość rewolucyjna: nastoletni Cezary, syn polskiego urzędnika, po wyjeździe ojca na wojnę zrywa ze szkołą, wszczyna awantury, chodzi na wiece i przyjmuje język rewolucji, wbrew matce. Pierwsza tożsamość – przejęta z ulicy, nie własna.
- Śmierć matki i rzeź: Jadwiga Barykowa umiera po aresztowaniu za ukrywanie księżnej Szczerbatow, a Cezary, grzebiąc ofiary walk ormiańsko-tatarskich, widzi cenę hasła, którym uwierzył. Pierwsze pęknięcie tożsamości – rewolucjonista traci wiarę w rewolucję, ale nie ma jeszcze nic w zamian.
- Mit szklanych domów i granica: ojciec wraca i wiezie syna do Polski, opowiadając o szklanych domach; Cezary, Polak z Baku, który ojczyzny nigdy nie widział, buduje sobie jej obraz z opowieści, a na granicy widzi błoto i nędzę. Tożsamość narodowa rodzi się z rozczarowania – Polska realna zamiast wymarzonej.
- Nawłóć: po wojnie 1920 roku Cezary gości u Wielosławskich, przeżywa miłość do Laury Kościenieckiej, flirtuje z Karoliną, a bez wzajemności kocha się w nim Wanda; uczy się życia ziemianina. Próba tożsamości prywatnej, bez idei – kończy się dramatami (śmierć Karoliny, rozstanie z Laurą) i wizytą w Chłodku, gdzie nędza chłopów nie pozwala mu zostać w sielance.
- Warszawa – Gajowiec i Lulek: Cezary studiuje medycynę, pomaga Gajowcowi przy jego książce o Polsce i słucha jego programu reform, jednocześnie chodzi z Lulkiem na zebrania komunistów; spiera się z obu. Dwie oferty tożsamości ideowej, żadna nie przyjęta w całości.
- Finał (opcjonalnie): Cezary idzie w pochodzie robotników na Belweder, ale wychodzi z szeregu i kroczy osobno. Obraz tożsamości w chwili wyboru: bohater nie należy do żadnej grupy, decyduje sam – i powieść się kończy.

KONTEKSTY DO WYBORU

LITERACKI

POLECANY

Kordian, Juliusz Słowacki

Piętnastoletni Kordian nie widzi sensu życia, podróżuje po Europie, traci złudzenia co do miłości, pieniędzy i papieża, a na Mont Blanc znajduje ideę walki za Polskę – i przegrywa w chwili czynu. Podobnie jak Cezary dojrzewa przez rozczarowania, ale Kordian wybiera ideę romantyczną, Cezary do końca powieści żadnej.

HISTORYCZNY

Odzyskanie niepodległości (1918) i spory o kształt II Rzeczypospolitej

Pokolenie, które dorastało w czasie I wojny światowej i rewolucji, weszło w dorosłość razem z nowym państwem i musiało wybierać między programami: narodowym, socjalistycznym, ludowym, komunistycznym. Cezary jest przedstawicielem tej generacji – jego szukanie tożsamości odbija realny spór o to, kim ma być Polak w wolnym kraju.

LITERACKI

Ferdynand, Witold Gombrowicz

Trzydziestoletni Józio zostaje wtłoczony z powrotem w rolę ucznia i odkrywa, że tożsamość zawsze narzucają mu inni – szkoła, Młodziakowie, dwór. Kontrast z *Przedwiośnią*: Żeromski wierzy, że młody człowiek może wypracować własną tożsamość, Gombrowicz drwi, że przed gębą nie ma ucieczki.

3 Mapa wypowiedzi

- 1 Teza: młodość Cezarego Baryki to proces szukania tożsamości przez konfrontowanie idei z doświadczeniem.
- 2 Baku: fascynacja rewolucją i jej weryfikacja przez przemoc oraz osobistą stratę.
- 3 Polska: mit szklanych domów kontra rzeczywistość; Nawłóć jako próba życia prywatnego bez idei.
- 4 Warszawa: spór Lulka z Gajowcem jako dwie oferty tożsamości i otwarty finał powieści.
- 5 Kontekst: *Kordian* Słowackiego – nieszczęśliwa miłość i próba samobójcza, podróż po Europie odbierająca złudzenia co do pieniędzy, poezji i papieża, aż po odnalezienie misji walki o ojczyznę; bolesne doświadczenia budują tożsamość jak u Cezarego.
- 6 Wniosek: dojrzewanie polega u Żeromskiego nie na przyjęciu gotowej ideologii, lecz na samodzielnym, bolesnym wyborze.